

Bölüm 6

SOSYAL, EKONOMİK VE TOPLUMSAL AÇIDAN, DÜNDEN BUGÜNE GELENEKSEL VE MODERN SPORLAR

Mehmet KARA¹
Nuriye Şeyma KARA²

GİRİŞ

Tarihin her döneminde insanların birincil ihtiyaçlar olarak nitelenen beslenme, barınma, korunma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli faaliyetler gerçekleştirdiği yani dolaylı olarak sportif faaliyetlerde bulunduğu söylenebilir. Ancak zaman içerisinde ihtiyaçların farklılaşması sonucunda, sportif faaliyetlerin de farklılaşarak ve birtakım dönüşümler geçirerek modernize edildiği düşünülebilir. Gerçekleşen dönüşümler geleneksellikten modernliğe geçiş olarak nitelenebilir. Dolayısıyla modern sporlar, tesislerden, sergilenen görseelliğe, kullanılan malzemeden taraftar kitlesine kadar geleneksel sporlardan farklılaşabilir (Karahüseyinoğlu, 2008). Bu denli köklü dönüşümlere etki eden faktörlerin başında küreselleşmenin olduğu da ortadadır (Amman, 2005). Sportif etkinliğin gerçekleştiği coğrafi ortam ve maddi koşullar yapılan spor branşını etkilemiştir ve sonucunda zenginleşen branş, nesilden nesile aktarılarak birer kültürel yapı haline gelmiştir. Toplumlar arasında, göçler ticari faaliyetler ve dönemin sosyo-ekonomik yapısı yapılan branş üstünde ve geleneksellikten modernliğe geçişte etkili birer dinamik olmuştur (Öztürk, 1993). Bu noktada sporu miraslaştıran, kültür aktarımına katkıda bulunan ekonomi ve sosyal normlar gibi dinamiklerin tartışılması, benzer ve farklı yönlerinin araştırılması, geleneksel ve modern spor ayırımını anlamaya katkı sağlayabilir. Sporun sadece bir fiziksel etkinlik olmadığı, kültürel mirasın aktarımına aracılık eden bir yapısının olduğu bilinmektedir (Güngör, 2017). Spor, tüm kültürel öğelerin oluşumuna katkı sağlayan ancak her kültürde farklı şekiller alabilen bir yapıyı içinde barındırmaktadır.

¹ Arş. Gör., Mersin Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, 90.mehmetkara@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Rekreasyon AD nseymasar@gmail.com

Sporun kültürden kültüre değişebileceği farklı şekillere bürünebileceği bilinen bir gerçektir (Karahüseyinoğlu, 2007). Sporun tanımında çokça karşımıza çıkan; sporun kültürel bir olgu olması, zaman içerisinde farklılaşabildiği düşüncesini doğrulamaktadır. Sporun geleneksellikten modernliğe adım atmasında etkili olduğu düşünülen diğer faktörleri de teknoloji ve ideolojik faktörler olarak sıralamak mümkündür (Atasov ve Kuter, 2005).

Yapılan bu çalışma, geleneksel sporlardan modern sporlara geçişte gerçekleşen etkinlikleri ve geleneksel sporlar ile modern sporlar arasındaki çeşitli dinamikleri incelemek amacıyla hedeflenmiştir.

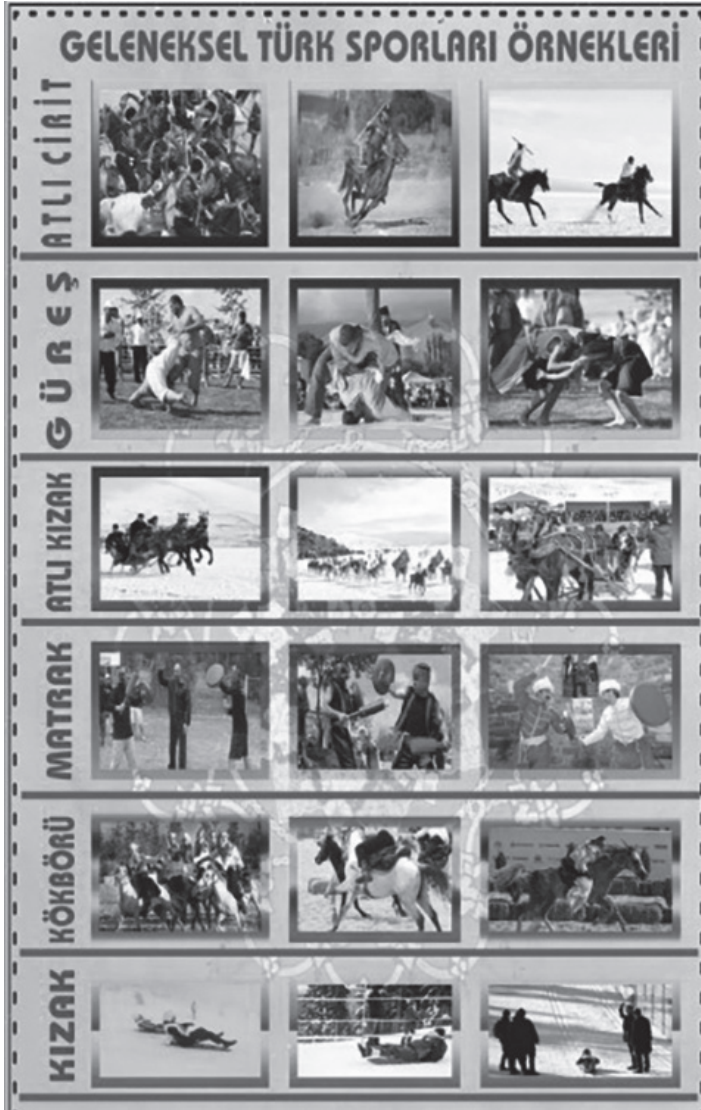
Geleneksel Sporlar ve Özellikleri

Toplumsal kaynaşmayı kendisine amaç edinmiş olan geleneksel spor kavramını, birlikteliğin ve kardeşliğin temsilcisi olarak yorumlayabiliriz. Geleneksel sporlar, kuralları bölgesel değişiklikler göstermesine rağmen, içinde bulunan toplumun özelliklerini tamamıyla yansıtan, oluşumunu zaman içerisinde tamamlamış bedensel hareketlerdir (Elias, 2002). Geleneksel Türk Sporlarının oluşum sürecine bakıldığında boş zaman aktivitesi olmanın yanı sıra, toplumun içinde bulunduğu zaman ve mekandan etkilendiği açıktır. Bu sebeple yaşanan coğrafi bölgenin ve ekonomik yapının, yapılan spor türünde etkili olduğu söylenebilir. Geleneksel Türk Sporlarını etkileyen bir başka dinamiğin de Dini ve Milli ritüeller olduğu açıktır (Güven, 1993). Toplumun yapılan sporu önemsemesi, sporun zaman içerisinde oluşması, toplumu spora yönlendiren düşüncenin kazanmak değil de saygınlık görmek olması, sporu oluşturan dinamiklerden biri olan kuralların, mekana göre şekillenebilmesi geleneksellik kavramı altında yorumlanabilir. Ayrıca geleneksel spor, onu gerçekleştiren kişilere kendini kanıtama fırsatı sunar, ve onun saygınlığının artmasına aracılık eder (Güven, 1992). Sporun temelleri olarak adlandırılan insani beden faaliyetlerini, sporların araçlı ya da araçsız olarak günümüzde sürdürülen birçok sporun da temeli olduğu söylemek yanlış olmaz (Demirbolat, 1988).

Eski Türklerin yaşamları göz önüne alındığında, gerçekleştirilen göçebe yaşam sonucunda, her ne kadar kaynaklar sınırlı olsa da, göç ettikleri yerlere bu sporları götürdükleri, geliştirerek katkıda buldukları bilinen bir olgudur. Geleneksel Türk Sporlarını her biri kendi içinde dallara ayrılan; yaya ve at yarışları, kayak, çevgan, güreş, atıcılık, boks olarak sıralamak mümkündür. Geleneksel Türk Sporlarının günümüze ulaşmasını sağlayan eğlence şenlikleri, panayırılar, gönüllü kişilerin düzenledikleri organizasyonlardır (Yıldırım, 2000). Günümüzdeki ise, bu spor faaliyetleri, bazen ilgili federasyona bağlı bazen ise yine halkın

kendi iradeleriyle düzenledikleri organizasyonlara dayanmaktadır (Karahüseyinoğlu, 2007).

Ayrıca Geleneksel Türk Sporlarının yapılma amaçlarının biri de toplanan paranın, cami, okul, mezarlık gibi toplumun tümüne hitap eden ortak kullanım alanlarını geliştirmek olduğu söylenebilir (Kahraman,1995). Yine bir başka amaç ise Türklerin olmazsa olmazı olan savaş anında bu sporların katkısı olan atıklıktır (Kafesoğlu, 1998). Şekil 1'de geleneksel spor dalları gösterilmiştir.

Şekil 1. Geleneksel Türk Sporları Örnekleri (DPTa, 2021)

Geçiş Dönemi ve Spora Etki Eden Gelişmeler

Sporun modernleşmesine kadar geçirdiği evreler göz önüne alındığında özellikle batıdaki gelişmeler de son derece etkili olmuştur (Akın, 2004). İlk defa askeri okullar bünyesinde uygulandığı düşünülen beden terbiyesi, sonraları hayatın içine daha fazla müdahil olmuştur.

Erken cumhuriyet döneminde görülen devlet millet birlikteliği ve spora müdahale, sporun organizasyon yapısına da etki etmiştir. Bu noktada sporda gerçekleşen kurumsallaşma artık kendini göstermeye başlamıştır (Yarar, 2009). Nitekim Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ardından Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti'nin kendisi feshi gecikmemiştir.

Gönüllü spor birliği olarak düşünülen TİCİ, 22 Mayıs 1922 Tarihinde kurulur ve Ali Sami Yen ilk başkan seçilir. Kurtuluş Savaşının bitiminden sonra da tek yetkili organ haline dönüşür (Fişek, 1980). Tamamen milli duygularla hareket eden TİCİ' de Selim Sırrı Tarcan'ın emeklerinin çok büyük olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir.

TİCİ yerini 1936 yılında TSK' ye bırakmıştır. TİCİ' nin Türk Spor Kurumu'na dönüşmesine etki eden faktörlerin başında, siyasetin etkinliği olduğu düşünülmektedir. Bu dönemde sporun devlet denetiminde olduğu söylemek doğru olacaktır (Tarakçıoğlu, 2014). 1938 yılına gelindiğinde bu durumun siyaseti de yordduğu ve yıprattığını düşünen CHP, 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununu çıkararak, mevcut yapıyı başbakanlığa bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğüne dönüştürmüştür (Fişek, 1983).

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Avrupadan örnek alınarak hazırlanan bu kanun neticesinde, üstlendiği spor yönetimini tamamen merkezîyetçi ve devlet otoritesine atamıştır. Ancak Mollaoğlu (2008) sporun bizzat içinde yer alanların yönetiminde yer almamasını çok vahim bir eksiklik olarak tanımlamıştır.

Modern Sporların Türkiye'ye Gelişi ve Modern Sporlar

Modernleşme kavramı, eski olanın yerine yeni olanı tercih etmek, eski olanı yeni ile değiştirmek anlamlarına dayanmaktadır (Williams, 1976). Dünyada gerçekleştiren sporların büyük çoğunluğunun da geçmişte yapılan bir spor türüne dayandığı söylenebilir. Nitekim çeşitli evreler geçiren bu sporlar da modernleşerek evrimleşmiş ve modern sporlar kavramını oluşturmuşlardır. Bu sayede modern sporların, geleneksel sporların yeni formları olduğunu söylemek mümkündür. Ülkeler açısından modern sporlarda başarılı olmak bir nevi güç

gösterisi olarak algılanabilir. Olimpiyatların uluslararası gücü temsil ettiği de açıkça ortadadır (Carter, 2002).

Modern sporlar ile geleneksel sporların farklarına bakıldığında, geleneksel sporların daha az kurallı oyun çerçevesinde gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Geleneksel oyunda bölgeden bölgeye değişiklik gösteren farklılıklar, modern sporlarda ise küresel bir çerçevede gerçekleştirilir. Fark noktasında vurgulanması gereken bir diğer önemli nokta ise oyun içerisinde yer alan şiddet gibi kısıtlayıcı kuralların geleneksel sporlarda az oluşu ancak modern sporlarda kurallara bağlılığın ve tolerans sınırının çok az olduğudur (Bale, 1979).

Teşkilatlarının tamamlanması neticesinde tüm bölgelere yayılmış olan, salon ve gerekli malzemelerin sağlanması ile yapılabilen; kayak, basketbol, jimnastik, futbol, voleybol, tenis, eskrim, yelken, yüzme gibi sporları modern sporlar olarak saymak mümkündür (Tüfek, 2019). Özellikler futbol ile başladığı düşünülen ve 1950’li yıllardan sonra hızla çoğalan sporda profesyonellik kavramı, modern sporların kazanımları arasında gösterilebilir.

Modernleşme ile birlikte 1974’te Ankara’da ilk kez kurulan Spor Akademileri, yeni nesiller için sporun içinden yetişmiş teknik sporcu, idareci ve antrenör çıkarmak yolunda önemli spor birimlerinden biridir (Yıldız, 2002). Bir diğer önemli nokta ise sporun endüstrileşmesidir. Endüstrileşme tıpkı ekonomide oluşan piyasa gibi, Spor Endüstrisi de sporda oluşan reklam antlaşmaları, seyirci kitlelerinin artması, teknolojisinin gelişmesi neticesinde gelişme göstermiştir. Güdülen ticari kazanç hırısı, sporun da endüstrileşmesini kaçınılmaz kılmıştır. Prestijli spor organizasyonlarının da mükemmel bir kazanç yarattığı açıktır (Öğüt, 2014). Sporcuların da bu döngüden payını almaması imkansızdır. Benzer amaçla sporcuları özendirmek için, “Devlet Sporcusu” ünvanı verilmesi hem antrenöre hem sporcuya aylık verilmesi sağlanmıştır (Eroğlu, 2012).

Endüstrileşmenin spor açısından daha çok 1980 ‘den sonra başladığını ve endüstrileşmede sıralamanın futbol, basketbol ve voleybol şeklinde ilerlediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Spor organizasyonlarının çok talep görmesi, federasyonlarının etkinliğinin yanında elde edilecek olan turizm gelirleri gibi gelirler açısından da önem taşımaktadır. Nitekim, olimpiyat oyunlarının düzenlenmesi için çokça talep görmesi ve Türkiye’nin de daha önce 5 kez bu oyunlara ciddi manada aday olması sporun birleştirici gücünün yanında endüstri gelirlerinin de olduğu fikrini doğrulamaktadır (Öğüt, 2014). Şekil 1’de modern sporları simgeleyen branşlar gösterilmektedir.

Şekil 2. Modern Spor Branşları (DPTb, 2021)

Spor, Toplum ve Kültür İlişkisi

Sporun toplumsal boyutlarını anlamak ve yorumlamak, sporu nesilden nesile aktarmak için önemli bir araçtır. Kültürü oluşturan toplumsal olgu ise, net bir şekilde başlangıcı ya da bitişi bilinmeyen zaman içerisinde ortaya çıkan durumlara verilen isimdir (Öztürk, 1998). Toplumsal gelişmişlikle sporun gelişmişliğinin paralel olduğunu vurgulayan çalışmalar literatürde mevcuttur. Mademki spor toplumun içinde etkili bir araç o halde toplumu yansıtan bu aracın özellikleri, toplumun da bizzat özellikleridir. Toplumla spor ilişkisini Elias “bir toplumda yapılan spor, o toplumu tanımak için anahtardır” şeklinde ifade etmektedir (Amman, 1999). Yani toplumla kültürel miras yapbozun parçaları gibi birbirini tamamlayan parçaları gibidir. Toplumun içinde yaşadığı özellikleri yansıtarak, geçmişini bugününe aktaran, gerek fikirleri gerekse kimlikleri tanımlayan olguyu kültürel miras olarak tanımlamak mümkündür (Ashley ve Frank 2016). Hiçbir kültür doğuştan değildir, tüm kültürler aktarıla aktarıla günümüze ulaşmışlardır (Aslantürk ve Amman, 2001). Aslında tarihimiz geçmişte nasıl yaşadığımız ve nelere tanık olduğumuz, kültürel miras ise ona nasıl sahip çıkıp bugünlere ulaştırabildiğimiz ile alakalıdır (Holt, 2012). Her olay ya da olgu kültürel miras değildir. Kültürel miras olarak nitelenebilmesi için, toplumun zihnini işgal edecek kadar değerli bir olay neticesinde hafızalara kazanması gerekmektedir. Kültürel mirasın değeri ne kadar büyük olursa etki edeceği alan da ona nispeten geniş bir çerçevede yer alacaktır. Kültüre açılan pencereler arasında belki de en etkili spordur (Ramshaw, 2014). Ayrıca tıpkı bir oyunun miras olarak nitelenmesi için üstünden çok fazla zaman geçmesinin zorunluluk

olmadığı gibi, kültürel miras sayılabilmesi için de bir sportif faaliyetin üstünden uzunca zaman geçmesi zorunluluk değildir. Spor mirasının taşınması için önemli bir olgu olmasının yanında onu aktarmak için aracılık eden spor müzelerini de unutmamak gerekmektedir.

Spor kulüpleri biriktirdikleri başarıları sergilemeye başladığı zamandan itibaren özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sporda müzecilik faaliyetlerinin hızlandığını söylemek yanlış olmaz (Korkmaz, 2013). Malesef şuanda akademik müze diye tabir edebileceğimiz bir spor müzemiz bulunmamaktadır. Ayrıca arşivler ve dijital platformlar kültürel mirası aktarmada bir başka etkili yoldur. İngiltere de olduğunu bildiğimiz ulusal spor müzesi dijital platformu bunun güzel bir örneğidir. Öte yandan ülkemiz açısından sivil girişimler, saydığımız tüm bu yöntemlerden daha fazla kültürel mirasa katkı sunmaktadır. Örneğin bir şehirde gezerken orada futbol oynamış ve efsaneleşmiş bir futbolcunun heykeline rastlamak hiçte zor değildir.

Spor ve Ekonomi

Birbirleriyle anahtar iki kelime gibi bağlı hale gelen spor ve ekonomi kavramları sporun aktarımı için sık sık birlikte anılmaktadır. Küreselleşme neticesinde artık ülkelerin sınırlarının sadece zihinlerde çizili olması ekonominin her alanda olduğu gibi sporda da ekonomiye dayalı olması için geçerli bir sebep olmaktadır. Finansal akışların daha kısa sürede gerçekleşmesi, teknolojik faaliyetlerin sporu daha kısa sürede şekillendirmesi, sporla ekonominin etkileşimini artıran bir başka görünmez faktördür (Atasoy ve Kuter, 2005). Ülkelerin birinde baş gösteren ekonomik daralma, ülkelerin ticari faaliyetlerini direkt olarak etkileyeceği gibi maliyelerinden spora aktarılan bütçede oynama yaratacağı için, sportif başarıda üst noktayı hedeflemek ve spora büyük miktarda başarılı bir miras oluşturmak için ekonomik anlamda sağlam olmak ön koşuldur.

Spor, giderek küreselleşen dünyada sermaye sahipleri tarafından bir yatırım ve nihayetinde kar amacı olarak görülmektedir. Sporun özellikle son çeyrek yüzyılda devasa boyutlara ulaşması tüketime kar amacıyla sokulmasında etkili olmuştur (Saatçioğlu, 2013). Ürünleri pazarlama, medya gücü, sporla alakalı yeni istihdam olanakları yarattığı için, tüm sermaye sahipleri sporun gelişimine katkı sağlamışlardır. Daha sonra gelişen e-ticaret bu durumdan nasibini almış ve yatırımcılara büyük kar sağlamıştır. Bu durumda spor eğitiminin artmasına ön ayak olmuş neticede ise yine gelişen ve kazanan spor olmuştur. Spor sosyolojisi ve spor felsefesinin ilgi alanları genişleyerek hızla gelişen ekonomik faaliyetlerin içinde spordan elde edilen kazançları da incelemeye başlamıştır (Çırka,

2017). Alınan dönütlerin neticesinde spor ekonomisinde eksik olan alanlar eğitim almış kalifiye elemanlarla doldurularak sporun gelişimine katkı sunulmuştur. Çok uluslu şirketler yayın haklarını satın aldıkları spor müsabakalarından kar elde ederken daha fazla kitleye ulaşmasını sağlayarak yine sporun kültürel aktarımına katkı sunmuşlardır.

Kültürel mirası aktarırken, spor basınına da çok iş düşmektedir. Yazılı basının spor haberlerini yetiştirememesi sonucunda internet haberle medyanın canlanması sağlanmıştır. Her ne kadar internetin gelişimiyle negatif anlamda etkilenmiş olsa da yazılı basının yetiştirememesi düşüncesi, internetin katkısını ortaya koymaktadır (Özsoy, 2012). İnternet haberciliği nispeten hızlı bilgi sağladığı için ve ekonomik anlamda katkı sağladığı için kültürel mirasın aktarımı konusunda olmazsa olmazlar arasında yerini almıştır. Çeşitli televizyon kaynaklarının yayın hakları elde etme konusunda kıyasıya rekabeti, bunun somut örneklerinden biridir.

Spor kulüplerinin şirketleşmesi ve federasyonların özerkleşmesi, kendilerine ait bütçelerinin olmasını sağlamış, bu sayede rekabeti artırarak daha fazla katkı sunmaya başlamışlardır. Ancak bu durumun ilerlemesi durumunda ne gibi kötü sonuçlar doğuracağına öngörülemez olması da ket vurulması yönünde fikirler ortaya atmaktadır.

Sporun Toplumsal Boyutları ve Sosyalleşme

Toplumsal bellek neredeyse toplumun, bildiğinden haberdar olmadığı şekillerde aktarımını sağlar. Yani tıpkı kulaktan kulağa aktarılarak oluşan somut olmayan miras gibi farkında olmadan üretilir ve aktarılır. Bu şekilde topluma mal olan olayların oluşması zor olsa da neticede kalıcı olur. Ancak aktarılan mirasın nicelik olarak az olması, daha fazla miras aktarma düşüncesi, tıpkı sporun ekonomik işlevinde değinildiği üzere bizi tekrar medya gücüne götürmektedir. Çünkü spor çoğu zaman toplumun yansıması olur ve medyaya bu noktada büyük bir görev düşmektedir (Talmiciler, 2010). Spor mirasının toplum üzerinde birleştirici etkisi olacağı gibi, miras kaybının da toplum nezdinde negatif yansımaları olacaktır. Bunun için belleklerde korunması için girişimlerde bulunmak şarttır (Güngör, 2017). Yaşanan olaylar farklı kültürlerde farklı şekilde yorumlanabilir. Bugünkü medeniyetlerin farklı yollardan geçerek farklı birer kültürel yapı haline gelmelerinden yola çıkarak, bir toplumun sportif faaliyetlerinin anlaşılabilmesi için o toplumun kültürel yapısının da bilinmesi gerekir (Sarıalp, 1990).

Toplumların yaptıkları sporlar onları tanımak için birer anahtardır (Aman, 1999). Nitekim tarihte güçlü imparatorluklar kurmuş olan güçlü medeniyetler incelendiğinde her birinin güçlü sentezlere ulaşarak kendilerine özgü sporlar geliştirdiği ve bunları kültürleri için harmanladıkları görülmektedir. Toplumlar hangi dönemde yaşarsa yaşasın buldukları ortak payda onların edindikleri bu mirasın doğuştan geldiği değil, önceki toplumdan edindikleri miras üzerine kendi yaşadıklarını da ekleyerek sonraki kültürlere aktardıklarıdır (Aslantürk, 2001). Burada önemli bir noktada söz konusu etkileşimin tek taraflı değil karşılıklı oluşudur. Yani kültür toplumu etkilerken toplumun yaşantısı da kültürü belirler ve yapılan sportif etkinlikler bu sarmal içinde üstün bir rol edinebilir

SONUÇ

İnsanlık tarihi kadar köklü bir geçmişi olduğu düşünülen sporun, ihtiyaçlar neticesinde ortaya çıktığı ve yine ihtiyaçlara göre şekillendiği için bazı değişimler yaşadığı bilinmektedir. Kültür aktarımına aracılık eden spor, sporcu ve seyirci etkileşimi ile ekonomik bir boyut kazanmıştır. Endüstrileşmeden önce sporu geleneksel sporlar kavramı ile tanımlarken, sporda amatörlükten profesyonelliğe geçişle, teknolojik yenilikler, yaşayış şekillerinde görülen değişimler, modern sporlar kavramı ile tanışmamızı sağlamıştır. Cumhuriyetin ilanı neticesinde siyasetin spora girmesi spora siyasallaştırırsa da sonraki dönemlerde özerklikler oluşmuştur. Oluşan özerklikler neticesinde spor kulüplerinin kendilerine ait bütçelerinin olması, spora yatırımın önünü açan önemli bir etkidir. Sporun reklam aracı olması, uluslararası rekabette gücü simgelemesi, medya gücünün yaygınlaşması, spora olan talebi ve ilgiyi artırmıştır. Sponsorluk kavramı ile sporculara ve kulüplere yapılan nakdi yardımların artması ve yaygınlaşması, rekabeti artırarak sporun da yaygınlaşmasına hizmet eden kavram haline gelmiştir. Toplumun sahip olduğu ortak amaç için, önemli anların toplumun belleğinde yer etmesi ve sonraki nesillere aktarması, spor mirası olarak adlandırılırken, medyaya ve müzecilik faaliyetleri bu görevi üstlenmektedir. Sporun fiziksel faydalarına ek olarak, topluma sosyalleşmesi yönündeki katkıları da azımsanmayacak kadar fazladır. Çeşitli spor branşlarının ve değişimlerinin açıklandığı bu çalışmada, geleneksel sporlar ve modern sporlar kavramları, farkları ile birlikte açıklanarak, sporun kültürel, ekonomik, toplumsal ve sosyolojik etkileri ifade edilmeye çalışılmıştır.

KAYNAKLAR

- Akın, Y. (2004). *Gürbüz ve Yavuz Evlatlar. Erken Cumhuriyet'te Beden Terbiyesi ve Spor*, (4. Basım). İstanbul: İletişim Yayınları, 70-71.
- Amman, M.T., (2005). *Küreselleşmenin Kültürel Boyutları ve Kırkpınar*, I. Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne. ss.(8-9).
- Amman, T. M. (1999). Türkiye'de Tanınmayan Bir Sosyolog: Norbert Elias ve Spor Sosyolojisine Katkıları. *Marmara Üniversitesi Spor Araştırmaları Dergisi*, 2.
- Ashley, L.T.S. ve Frank, S. (2016). "Introduction: Heritage Outside –In." *International Journal of Heritage Studies* 22:7, 501-503.
- Aslantürk Z., Amman M. T. (2001). *Sosyoloji Kavramlar Kurumlar Süreçler Teoriler*. (4 Basım) İstanbul: Çamlıca Yayınları. ss. (10)
- Atasoy, B., & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 11-22.
- Bale, J. (1979). Sports Geography sf: 37-38 Source: Dunning and Sheard.ss.(7)
- Carter, T. (2002). On the need for an anthropological approach to sport. *Identities: Global studies in culture and power*, 9(3), 405-422.
- Çırka, S. (2017). Küreselleşme Sürecinde Sporun Genel Bir Değerlendirmesi. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (45), 127-146.
- Demirbolat, A.(1989). *Toplum ve Spor*. (1.Basım). Ankara:Eskicim Kitabevi ss. (5).
- DPTa(2021).https://ttvmetem.meb.k12.tr/icerikler/geleneksel-spor-ve-sanat-ornekleri-afi-si_9116142.html/ E.T 24.11.2021.
- DPTb(2021). <http://saglamemre.blogspot.com/2014/09/spor-tarihinin-kokeni-ve-gelisimi-spor.html/> E.T 24.11.2021.
- Elias, N. (2002). Spor ve Şiddet Üzerine. *Toplumbilim Dergisi*, 16, 89-100.
- Eroğlu, E. (2012). *Türkiye'de 1990-2010 Yılları Arasında Spor Yönetiminde Meydana Gelen Gelişmeler*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya. ss.(40)
- Fişek, K. (1980). *Spor Yönetimi*. Ankara: A.Ü. SBF Yayını.ss (33)
- Fişek, K. (1983). "Türkiye'de Spor." *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*. İstanbul: İletişim Yayınları. ss. (10)
- Güven, O. (1992). Türklerde spor kültürü. *Türk Kulturunde Goruntuler Dizisi, Gelistirilmis*, 2.
- Güngör, F. D. (2017). *Türkiye'de Modern Sporların Miraslaştırılması*.(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kadir Has Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul. ss.(30)
- Güven, Ö. (1993). *Kırkpınar Güreş Kültürü*. *Türk Dünyası Tarih Dergisi*. 61-62.
- Holt, R. (2012). "Afterword: History and Heritage in Sport." Sport, History and Heritage: Studies in Public Representation içinde (s.263-266) der. Hill, J., Moore, K. ve Wood, J., London: Boydell & Brewer.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk Millî Kültürü*, Ötügen Yayınları, İstanbul. ss.(12)
- Kahraman A. (1995). *Osmanlı Devletinde Spor*, Kültür Bakanlığı Yayınları:1697, Başvuru Kitapları Dizi:27, Ankara. ss. (13)
- Karahüseyinoğlu, M. F. (2007). *Küreselleşme ve geleneksel Türk sporları*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. ss.(14)
- Karahüseyinoğlu, M. F. (2008). Geleneksel Türk Sporlarındaki Modern Spor Yansımaları. *Sport Sciences*, 3(3), 130-137.

- Korkmaz, S. (2013). *Spor Müzelerinin İşlevleri ve Bir Spor Müzesi Taslağının Yönetmelik Açısından Oluşturulması*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. ss.(38)
- Mollaogulları, H. (1998). *Türk Spor Yönetiminde Yapısal Değişiklikler ve Güncel Sorunlar*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara. ss.(28)
- Öğüt, E.E. (2014). "Türkiye'de Spor Yönetiminin Neoliberal Dönüşümü." *Amme İdaresi Dergisi* 47(4): 31-58.
- Özsoy, S. (2012). "Türkiye'de Bilişim Teknolojisi ile Değişen Spor Gazeteciliği." *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 41: 81-102.
- Öztürk, F. (1998). *Toplumsal Boyutlarıyla Spor*. "s. 1-13", Bağırman Yayınevi, Ankara 1998.
- Öztürk, H. (1993). *Geleneksel Türk Sporları Üzerine Bir Araştırma Erzurum Yöresi Örneği*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) ,Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara. ss.(33)
- Ramshaw, G. (2014). "Sport, Heritage and Tourism." *Journal of Heritage Tourism* 9:3, 191- 196.
- Saatçioğlu, C. (2013). *Spor Ekonomisi: Teori, Politika Ve Uygulama*. Ankara: Gazi Kitabevi.ss.(15)
- Sarıalp, R. (1990). *Spor-Kültür-Felsefe İlişkileri*. Anadolumuzda Antik Sportif Mekanlar ve Bir Hipotez. Spor Bilimleri 1. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, Ankara,
- Talimciler, A. (2010). *Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Spor*. Ankara: Bağlam Yayıncılık ss.(3)
- Tarakçioğlu, S. (2014). "A Failed Project in Turkey's Sport History: The Law on Physical Education of 1938." *The International Journal of the History of Sport* 31:14, 1807-1819.
- Tüfek, S. S. (2019). *Cumhuriyet Döneminde Spor (1923-1938)*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul. ss.(31).
- Williams, R. (1976). *Keywords*. Fontana, London, 1976. ss.(18)
- Yarar, B. (2009). *Politics and/of Popular Culture: Football and Arabesk Music in the Times of the New Right in Turkey*. VDM Verlag Müller. ss.(21).
- Yıldıran, İ. (2000). Geleneksel Yağlı Güreşin, Kültürel, Yapısal ve Bilimsel Açısından Modern Minder Güreşi ile Farklılıklarının Değerlendirilmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*,5(1),71-80.
- Yıldız, D. (2002). *Çağlar Boyu Türkler'de Spor*. İstanbul: Telebasım Yayıncılık Reklamcılık Ltd Şti. ss. (9).

